ئۇ ھاياتى ئارقىلىق ئېتىقادىنى ساقلىدى

ـــ چىڭگىل ناھىيەلىك پارتكومنىڭ سابىق مۇئاۋىن شۇجىسى، سىياسىي ـ قانۇن كومىتېتىنىڭ سابىق شۇجىسى ۋاڭ خۇڭشىڭ توغرىسىدا خاتىرە

ئەسلى مەقسەتنى ئۇنتۇماي بۇرچنى ئەستە چىڭ ساقلاش

يېنىمىزدىكى ئۈلگىلەر

□مۇخبىرىمىز جاڭ تىڭ، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز لىيۇ خۇڭمىن

كۆز ئالدىمىزدىكى سۈرەتتىكى ۋاڭ خۇڭشىڭنىڭ تىرىسى قارامتۇل بولۇپ، بەستلىك بۇ ئەرنىڭ چېھرىدىن شۇنچە نۇرلۇق تەبەسسۇم يېغىپ تۇراتتى، خۇددى سەپەرنى مەڭگۈ داۋاملاشتۇرىدىغاندەك قىياپەتتە ئىدى.

بۇ، ۋەتەننىڭ چېگرا بىرىنچى سېپىنى خۇددى ھاياتىنى ساقلىغاندەك ساقلاپ، دېڭىز يۈزىدىن 3000 مېتىرچە ئېگىزلىكتىكى چېگرا لىنىيەسىدە، كۈندۈزى يۇقىرى تېمپېراتۇرىدا چېگرانى چارلاپ، كەچتە مەسىلىلەرنى رەتلەپ تەكشۈرۈپ ھۆكۈم قىلىپ، پۈتۈن كۈچىنى دېگۈدەك سەرپ قىلىپ تۈگەتكەن كىشى شۇمۇ؟ بۇ، چىڭگىل ناھىيەسىدىكى ھەربىر چېگرا تېشىنىڭ كوردىناتىنى، ھەربىر تاموژنىدىن ئۆتۈش ئېغىزىنىڭ ئورنىنى، ھەربىر چېگرا ۋەزىپە ئىجرا قىلىش نۇقتىسىنىڭ ئورنىنى پىششىق بىلىدىغان، كىشىلەر تەرىپىدىن چىڭگىل ناھىيەسىدىكى «تىرىك خەرىتە» دەپ ئاتالغان كىشى شۇمۇ؟

6 ـ ئاينىڭ 11 ـ كۈنى، ۋاڭ خۇڭشىڭنىڭ بىزدىن ئايرىلغانلىقىنىڭ 300 ـ كۈنى.

■ئەلرايى ئۈچۈن يۈرەك قېنىنى سەرپ قىلىش چېگراغا روھىنى سىڭدۈرۈپ، ساداقەتمەنلىك روھىنى تاۋلاش

بۇلتۇر 8 ـ ئاينىڭ 9 ـ كۈنى، جۇڭگو ـ موڭغۇلىيە 46 ـ نومۇرلۇق چېگرا بەلگىسى، دېڭىز يۈزىدىن 3000 مېتىرچە ئېگىز جاي. سائەت 12دىن 30 مىنۇت ئۆتكەندە، ئوتتەك قىزىق قۇياش كەڭ زېمىنغا نۇر چېچىپ تۇراتتى، ئېگىز ـ پەس چېگرا لىنىيەسىدىكى يول ئوڭغۇل ـ دوڭغۇل بولغاچقا، پىيادە مېڭىشقىلا بولاتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە دېڭىز يۈزىدىن ئېگىز بولغاچقا، نەپەس ئېلىشمۇ قىيىن ئىدى.

«ۋاڭ شۇجى، نەرىڭىز بىئارام بولۇۋاتىدۇ؟» بىر جايدىكى خەلقئە قولايلىق ساقچى ئىشلىرى پونكىتىغا كىرىشنىڭ ئالدىدا، ۋاڭ خۇڭشىڭنىڭ ئۆزىنىڭ كۆكرىكىگە نەچچە قېتىم قاتتىق ئۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، ھەمراھ بولۇپ ماڭغان چېن جۇنلى ئۇنىڭدىن نېمە بولغانلىقىنى سورىدى، ئەمما ۋاڭ خۇڭشىڭ قولىنى پۇلاڭلىتىپ قويۇپ ھېچ ئىش بولمىغانلىقىنى ئېيتتى.

خەلقئە قولايلىق ساقچى ئىشلىرى پونكىتى ئىچىدىكى سۇ قاينىتىقۇچ قاتارلىق ئەسلىھەلەرنىڭ جايىدا قۇراشتۇرۇلغانلىقىنى كۆرۈپ، ۋاڭ خۇڭشىڭ خۇشال ھالدا: «ئەمدى چېگرا قوغدىغۇچىلار ئىسسىق سۇ ئىشلىتەلەيدىغان بوپتۇ!» دېدى. ساقچى ئىشلىرى پونكىتىدىن چىقىپ، ئۇ يېڭىدىن سېلىنغان ئات ئېغىلىنى كۆرۈپ كەلمەكچى بولدى. ھويلىنىڭ ئوتتۇرىغا كەلگەندە، تۇيۇقسىز، ئۇنىڭ بەدىنى قىيسىيىپ، سېمونت يەرگە يىقىلدى. تاغ يولدا ئۈچ سائەت چايقىلىپ ماڭغاندىن كېيىن، ۋاڭ خۇڭشىڭ چىڭگىل ناھىيەلىك خەلق دوختۇرخانىسىغا ئاپىرىلدى، ئەمما ئاخىرىدا قۇتقۇزۇش ئۈنۈم بەرمەي، خىزمەت ئۈستىدە قۇربان بولدى.

بۇ كۈن ۋاڭ خۇڭشىڭنىڭ چېگرا چارلاش، تەكشۈرۈش مۇساپىسىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بىر كۈنى بولۇپ قالدى، بۇنىڭدىن ئىلگىرىكى ئىككى يېرىم كۈن ۋاقىتتا، ئۇ ئۇدا 620 كىلومېتىر مۇساپىنى باسقانىدى.

«ھەربىر چېگرا خەلقئە قولايلىق ساقچى ئىشلىرى پونكىتىغا كەلگەندە، ۋاڭ شۇجى قۇرۇلۇشنىڭ ئۆلچەمگە يەتكەن ـ يەتمىگەنلىكىنى، چېگرا قوغدىغۇچىلارنىڭ پاكىز سۇ ئىچەلەيدىغان ـ ئىچەلمەيدىغانلىقىنى ئىنچىكىلىك بىلەن تەكشۈرەتتى. بۇلتۇر 8 ـ ئاينىڭ 9 ـ كۈنى سائەت 12 دىن 40 مىنۇت ئۆتكەندە، يەنە بىر پونكىتقا خىزمەت تەكشۈرگىلى ماڭغاندا، ۋاڭ شۇجى كۆپچىلىك بىلەن بىللە ئۇيچە سۈرەتكە چۈشكەنىدى. پەقەت ئويلىمىغانىمەن، بۇ سۈرەت ۋاڭ شۇجىنىڭ كۆپچىلىك بىلەن بىللە چۈشكەن ئاخىرقى ئۇيچە سۈرىتى بولۇپ قاپتۇ» دېدى چىڭگىل ناھىيەلىك پارتكوم سىياسىي ـ قانۇن كومىتېتىنىڭ سابىق مۇئاۋىن شۇجىسى ۋاڭ لۇېن ئەينى چاغدىكى كۆرۈنۈشنى ئەسلەپ چەكسىز قايغۇرغان ھالدا.

ۋەقە يۈز بېرىشتىن بىر ئاي ئىلگىرى، ۋاڭ خۇڭشىڭ بىئاراملىق ھېس قىلغاندا دوختۇر ئۇنىڭغا ياخشى ئارام ئېلىش تەكلىپىنى بەرگەنىدى، لېكىن خەلقئە قولايلىق ساقچى ئىشلىرى پونكىتلىرىنى تېز ئىشقا كىرىشتۈرۈپ، چېگرا قوغدىغۇچىلارنى تېخىمۇ ياخشى خىزمەت شارائىتى ئىبىرىشتۈرۈش ئۈچۈن، ئۇ كېسەل كۆرسىتىش ئىشىنى كېيىنگە سۈرۈۋەرگەنىدى.

ۋاقىت توختاپ قالدى، ۋاڭ خۇڭشىڭنىڭ ساداقەتمەنلىك روھى مانا شۇنداق قىلىپ ۋەتەن چېگراسىدا قالدى.

■ۋاپات بولسىمۇ ھايات ۋاقتىدىكىدەك ئەسلەش «خۇڭشىڭ روھى»غا مەڭگۈ ۋارىسلىق قىلىش

«ئىلگىرى مەن ئىش قىلغاندا سەل بىپەرۋا ئىدىم، ۋاڭ شۇجى ھەممىشە زېرىكمەي ماڭا يېتەكچىلىك قىلاتتى، ئۇنىڭ ئەستايىدىل ھەم ئېھتىياتچان خىزمەت ئۇسلۇبى ماڭا ئىزچىل تەسىر قىلغانىدى» دېدى چىڭگىل ناھىيەلىك پارتكوم ئىشخانىسىنىڭ كادىرى دۇڭ پېڭمېي.

2011 ـ يىلى، ۋاڭ خۇڭشىڭ ئالتاي ۋىلايەتلىك يېمەكلىك ـ دورا نازارەت قىلىش باشقۇرۇش ئىدارىسىدىن چىڭگىل ناھىيەسىگە يۆتكىلىپ كەلدى، كۆپچىلىككە بەرگەن تەسىراتىدا، ۋاڭ خۇڭشىڭ ئەستايىدىل ئادەم ئىدى.

بۇ خىل ئەستايىدىل روھ ئۇنىڭ خىزمەت پوزىتسىيەسىدە ئىپادىلىنەتتى. 2016 ـ يىلى، چىڭگىل ناھىيەسىنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش ئۆتكىلىگە ھۇجۇم قىلىش ۋەزىپىسى ئەڭ ئېغىر ۋاقىتتا، ناھىيەلىك پارتكوم ۋاڭ خۇڭشىڭنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش ئۆتكىلىگە ھۇجۇم قىلىش خىزمىتىگە مەسئۇل بولۇشقا قارار قىلدى. چىڭگىل ناھىيەسىدە 10 مىڭدىن ئارتۇق نامرات ئاھالە بار بولۇپ، نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش ئۆتكىلىگە ھۇجۇم قىلىش ۋەزىپىسى مۈشكۈل ئىدى.

ۋاڭ خۇڭشىڭ پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن خىزمەتكە كىرىشىپ كەتتى. ئۇ نامراتلارنى باشقا جايغا كۆچۈرۈپ يۆلەشنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش ئۆتكىلىگە ھۇجۇم قىلىشتىكى باش ۋەزىپە قىلىپ، تاغدا ئۇزاق مۇددەت ياشىغان، تۇرمۇش شارائىتى ناچار نامرات ئاممىنى قاتناش قولايلىق، ئەسلىھەلىرى تولۇق يېڭى يۇرت ـ ماكانغا كۆچۈردى.

«ۋاقىتنى چىڭ تۇتايلى» بۇ، ۋاڭ خۇڭشىڭ ئاغزىدىن چۈشۈرمەيدىغان سۆز بولۇپ، خىزمەت ئۇنىڭ پۈتۈن زېھنىنى دېگۈدەك ئىگىلىگەنىدى.

«ئاممىنى كۆچۈرۈپ كېلىپلا قالماي، يەنە ئۇلارنىڭ تۇرالغۇ شارائىتىنى ياخشىلاش، ئۇلارنى تۇرغۇزۇپ قىلىش كېرەك.» ۋاڭ خۇڭشىڭ ئالاقىدار تارماقلارنى پائال ماسلاشتۇرۇپ، ئاز سوممىلىق ئىناۋەتلىك قەرز پۇل ئېلىش چارىسىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، ئائىلىلەرگە قاراپ تەدبىر قوللىنىپ، نامرات ئائىلىلەر ئۈچۈن نامراتلارنى يۆلەش قەرز پۇلىنى ئەمەلىيلەشتۈردى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئۇ نامرات دېھقان ـ چارۋىچىلارنى پائال سەپەرۋەر قىلىپ، ئېتىبار بېرىش سىياسىتىنىڭ قوللىشىغا تايىنىپ، ھەمكارلىق كوپېراتىپىغا كىرگۈزۈپ، پاي قوشقۇزۇپ پايدا تەقسىم قىلغۇزدى. چىڭگىل ناھىيەلىك مېڭيۈەن بىيو پەن ـ تېخنىكا چەكلىك شىركىتى قارىمىقىدىكى دۆڭخۇي يېشىل يوپۇرماق تېرىقچىلىق، باقمىچىلىق كەسپىي ھەمكارلىق كوپېراتىپى ۋاڭ خۇڭشىڭنىڭ يېتەكچىلىكىدە ئېشەك سۈتى كەسپىنى راۋاجلاندۇرۇپ، پاي قوشقۇزۇپ پايدا تەقسىملەش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ئارخىپ تۇرغۇزۇلۇپ كارتا بېرىلگەن نامرات ئاھالىلەرنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇشىغا تۈرتكە بولدى.

■كۆچەت تۇپراقتا يىلتىز تارتتى سېغىنىش يۈرەكتە چوڭقۇر ساقلاندى

«ۋاڭ خۇڭشىڭ شۇجى ھايات ۋاقتىدا دائىم بىزنى يوقلاپ تۇراتتى. ئۇنى سېغىنغاندا بۇرۇنقى رەسىملەرنى كۆرىمەن، بىز ئۇنى بەك سېغىندۇق.» ۋاڭ خۇڭشىڭ تىلغا ئېلىنغاندا، ئۇ ياردەم بېرىپ يۆلىگەن ئائىلە، ئارال بازىرى جوشا كەنتىدىكى كەنت ئاھالىسى ناۋرۇزبېك قوسمانجان كۆزلىرىگە ياش ئالدى.

بۇلتۇر مۇشۇ ۋاقىتتا، ۋاڭ خۇڭشىڭ بىلەن ناۋرۇزبېك ھويلىغا بىر قىسىم مېۋىلىك كۆچەت ۋە تېرەكلەرنى تىككەنىدى. ھازىر بۇ دەرەخلەر يېڭى بىخ، يېڭى شاخ چىقاردى، بۇۋاينىڭ ئائىلىسىنىڭ تۇرمۇشى بارغانسېرى ياخشىلاندى، ئەمما ۋاڭ خۇڭشىڭ ئەمدى «ئائىلىسىدىكىلەر»نى كۆرگىلى كېلەلمەيدىغان بولدى.

چىڭگىل ناھىيەسىنىڭ ھەرقايسى يېزا ـ بازارلىرىدا ۋاڭ خۇڭشىڭنىڭ ياردىمىگە ئېرىشكەن كەنت ئاھالىلىرى يەنە ناھايىتى كۆپ، پۈتۈن ناھىيەدىكى پۇقرالارنىڭ تۇرمۇشىنى ياخشىلاش بولسۇن ياكى نامراتلارنى يۆلەش ئوبيېكتلىرىغا ياردەم بېرىش بولسۇن، ئۇ ئۆزىنىڭ بارلىق يۈرەك قېنىنى سەرپ قىلدى.

ۋاڭ خۇڭشىڭنى چۈشىنىدىغان كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ئۇنى ئادەمگەرچىلىككە ئەھمىيەت بېرىدىغان، ھەققانىيەتكە ئەھمىيەت بېرىدىغان كىشى دېيىشىدۇ. ۋاڭ خۇڭشىڭنىڭ ئىلگىرىكى شوپۇرى ماۋ يۇڭبىن مۇنداق دېدى: «ئالدىنقى يىلى 12 ـ ئايدا سىياسىي ـ قانۇن كومىتېتىنىڭ شۇجىسى بولغاندىن كېيىن، ئۇ ھەر كۈنى سەھەر سائەت 2 ـ 3كىچە ئىسمىنا قوشۇپ ئىشلەيتتى، بىرەر ئايدىن ئارتۇق ۋاقىتتا ئاندىن ئۆيىگە بىر قېتىم قايتالايتتى. ئۇنىڭ ئۆيى بىلەن ئىدارىنىڭ ئارىلىقى ئەمەلىيەتتە ئاپتوموبىلدا نەچچە مىنۇتلا بارغىلى بولىدىغان مۇساپە ئىدى، قىزىمۇ ئاران ئىككى ياشتا ئىدى. بەزىدە قىزىنى بەك سېغىنىپ كەتسە، ئۇ بېرىپ قىزىنى كۆرۈۋېلىپ، نەچچە ئېغىز پاراڭلىشىپلا، يەنە ئالدىراپ ـ تېنەپ خىزمەت ئورنىغا قايتاتتى».

ۋاڭ خۇڭشىڭ ۋاپات بولغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ خوتۇنى لى شياۋجىڭ نەرسە ـ كېرەكلىرىنى رەتلىگەندە، ئۇنىڭ كىيىمىنىڭ يانچۇقىدىن نەچچە پارچە قەغەزنى تېپىۋالدى، ئۈستىگە بىر قىسىم خىزمەت مۇھىم نۇقتىلىرى ۋە تەلەپلىرى ئىنچىكە خاتىرىلەنگەنىدى.

چېگرا رايون بىرىنچى سېپىگە يىلتىز تارتقان 31 يىلدا، ۋاڭ خۇڭشىڭ مەيلى قانداق خىزمەت ئورنىدا بولسۇن، مەسئۇلىيەتنى زىممىسىگە ئېلىشقا جۈرئەت قىلىپ، نەتىجە يارىتىشقا ماھىر بولدى. بولۇپمۇ چىڭگىلدا خىزمەت قىلغان يەتتە يىلدا، ئۈچ قېتىم ئېغىر مەسئۇلىيەتنى زىممىسىگە ئالدى ھەم خىزمەت ۋەزىپىسىنى قالتىس تاماملىدى. مانا مۇشۇنداق پارتىيەگە مۇتلەق سادىق بولغان، خەلق ئۈچۈن پۈتۈن زېھنىنى سەرپ قىلغان، خىزمەت مەسئۇلىيىتىنى تولۇق ئادا قىلغان بىر يولداش، ئۆزى خىزمەت قىلغان 31 يىل ئارقىلىق ساداقەتمەنلىكنى ئىپادىلىدى، ھاياتىنىڭ 50 يىلى ئارقىلىق مەسئۇلىيەتنى زىممىگە ئېلىشنى پۈتتى.

ھازىرقى چىڭگىل ناھىيەسىدە، خەلقنىڭ تۇرمۇش سەۋىيەسى ۋە سۈپىتى ئۈزلۈكسىز ئۆستى، چىڭگىل خەلقى قەدەممۇ قەدەم ئومۇمیۈزلۈك ھاللىق جەمئىيەت قۇرۇپ چىقىشقا قاراپ ئالغا ئىلگىرىلەش يولىدا ماڭغاندا، خەلق ئۇنى ئۇنتۇپ قالمايدۇ، ھەم ئۇنى مەڭگۈ ئەسلەيدۇ...

گۈزەل يۇرت ـ ماكانىمىزنى ياخشى قوغدايلى

مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى گۈللۈكى مېنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىمگە ھەمراھ بولدى

□قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستلىق 1 ـ ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ ئوقۇتقۇچىسى زۇلپىيە ئابدۇرېشىت

دادام پېشقەدەم پارتىيە ئەزاسى بولۇپ، كىچىكىمدىن تارتىپلا ماڭا كومپارتىيە بولمىسا بىزنىڭ بەختلىك تۇرمۇشىمىز بولمايتتى دەيتتى. شۇڭا مەن ئىزچىل تىرىشىپ ئۆگىنىپ، پارتىيەگە، ۋەتەنگە، خەلققە يارامىلىق ئادەم بولۇشنى ئويلايتتىم. ئېسىمدە قېلىشىچە، باشلانغۇچ مەكتەپتە نۇتۇق سۆزلەش مۇسابىقىسىگە قاتناشقاندا، مەن سۆزلىگەن نۇتۇق تېمىسى «ۋەتەن مېنىڭ ئانام» ئىدى. چۈنكى «ئانا» دېگەن سۆزلا مېنىڭ ۋەتەنگە بولغان ئەڭ سادىق، ئەڭ پاك، ئەڭ سەممىي، ئەڭ چوڭقۇر ھېسسىياتىمنى ئىپادىلەپ بېرەلەيتتى.

باشلانغۇچ مەكتەپنى پۈتكۈزگەندىن كېيىن، مەن قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستىدىكى باشقا 12 نەپەر «ئۈچتە ياخشى ئوقۇغۇچى» ۋەكىلى بىلەن تۇنجى قېتىم يۇرتۇمدىن چىقىپ، ئۈرۈمچىگە بېرىپ ئېكسكۇرسىيە قىلدىم. تۇنجى قېتىم يۇرتۇم بىلەن ئۈرۈمچىنىڭ پەرقىنى ھېس قىلىپ، كۆڭلۈمدە تېخىمۇ تىرىشىپ ئۆگىنىپ، كەلگۈسىدە يۇرتۇمنىڭ تەرەققىياتىغا تۆھپە قوشىدىغان ئادەم بولۇش نىيىتىگە كەلدىم. تولۇقسىز 3 ـ يىللىقنى پۈتكۈزگەندە، مەن ئوبلاست بويىچە ئىككىنچى بولۇشتەك نەتىجە بىلەن ئىچكىرىدىكى شىنجاڭ تولۇق ئوتتۇرا سىنىپىغا ئۆتۈپ، گۇاڭجوۋدا تەربىيە ئېلىش پۇرسىتىگە ئېرىشتىم.

مەن تۇنجى قېتىم ئائىلەمدىكىلەردىن ئايرىلغاندا، مۇستەقىل تۇرمۇش كەچۈرۈش ئىقتىدارىم يېتەرسىز بولۇپ، پۇتۇڭخۇاغا پۇختا بولمىغاچقا، دەسلەپتە گۇاڭجوۋدىكى تۇرمۇش، ئۆگىنىشكە پەقەت كۆنەلمىدىم، ھەتتا ئارزۇيۇمدىن ۋاز كېچىشكە تاسلا قالدىم. بۇ چاغدا، تەييارلىق سىنىپىدىكى يى شېپىڭ مۇئەللىم ماڭا تەسەللىي بېرىپ، مېنى رىغبەتلەندۈرۈپ، ئارزۇيۇمغا ئىنتىلىش ئىشەنچىمنى قايتا تىكلەتكۈزدى.

بىزدەك شىنجاڭدىن كەلگەن ھەر مىللەت ئوقۇغۇچىلار شۇ جايدىكى ئوقۇتقۇچىلارنىڭ كۆڭۈل قويۇپ تەربىيەلىشى ۋە ساۋاقداشلارنىڭ قىزغىن ياردىمىدە بىرلىكتە ئىلگىرىلىدۇق، بىرلىكتە ئۆسۈپ يېتىلدۇق. بىر يىل ئىچىدە، مېنىڭ ھەرقايسى پەنلەردىكى نەتىجەم شۇ جايدىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ سەۋىيەسىگە ئاساسىي جەھەتتىن يەتتى. بۇنىڭ بىلەن مەن پەقەت نىشاندا چىڭ تۇرسىلا، ئۆزۈمنىڭ ئارزۇسىنى ئىشقا ئاشۇرالايدىغانلىقىمغا تېخىمۇ ئىشەندىم. ئېسىمدە قېلىشىچە، مېنىڭ پۇتۇم كۆيۈپ ياردىلانغاندا، مۇئەللىم ۋە ساۋاقداشلىرىم ھەر كۈنى ماڭا تاماق توشۇپ بەردى، دەرس تەكرارلىشىمغا ياردەم بەردى؛ ئالىي مەكتەپ ئىمتىھانى ئاخىرلىشىپ ئۆيگە قايتىش سەپىرىمدە، قىزىتمام ئۆرلەپ يانماي، ماغدۇرسىزلىنىپ پويىز ئورۇندۇقىدا ياتقان چېغىمدا، ئىككى خەنزۇ ئوقۇتقۇچى خۇددى ئۆز بالىسىغا مۇئامىلە قىلغاندەك مېنىڭ ھالىمدىن خەۋەر ئېلىپ، مېنى بىخەتەر ھالدا ئۆيۈمگە ئەكىلىپ قويدى. پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ غەمخورلۇقىدا، مېنىڭ ئىچكىرىدىكى شىنجاڭ تولۇق ئوتتۇرا سىنىپىدىكى تۆت يىللىق تۇرمۇشۇم ئاكتىپ كۈچكە تولدى، شۇنداقلا مەندە نۇرغۇن ئىللىق ئەسلىمىلەرنى قالدۇردى.

مەن ئالىي مەكتەپكە ئۆتۈپ نەنجىڭغا بېرىپ، يەنە تېخىمۇ كۆپ ئوقۇتقۇچىلار، ساۋاقداشلار ۋە دوستلار بىلەن تونۇشتۇم، بىز چوڭقۇر دوستلۇق ئورناتتۇق. ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزۈشتىن بۇرۇن، مەن شەرەپ بىلەن جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسىگە كىردىم. ئاسپىرانتلىقتا ئوقۇۋاتقان مەزگىلدە، مەكتەپ بىز بىرنەچچە ئاز سانلىق مىللەت ئوقۇغۇچىسىغا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلدى. ئوقۇش پۈتكۈزگەندىن كېيىن، يۇرتۇمغا قايتىپ كېلىپ خەلق ئوقۇتقۇچىسى بولدۇم.

خەلق ئوقۇتقۇچىسى بولۇش سۈپىتىم بىلەن، خىزمەت ئورنۇمدا چىڭ تۇرۇپ، ئوقۇغۇچىلارغا شى جىنپىڭنىڭ يېڭى دەۋر جۇڭگوچە سوتسىيالىزم ئىدىيەسىنى ئۆگىنىپ، ئىزچىللاشتۇرۇپ، تىرىشىپ كوممۇنىزم ئىشلىرىنىڭ ئىزباسارى بولۇش توغرىسىدا تەربىيە بېرىش مەسئۇلىيىتىم بار. ئوقۇغۇچىلارغا پارتىيەگە مىننەتدارلىق بىلدۈرۈش، پارتىيەنىڭ گېپىنى ئاڭلاش، پارتىيەگە ئەگىشىپ مېڭىش، قەتئىي ھالدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قوغداش، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، جۇڭخۇا مىللىتىنىڭ ئۇلۇغ گۈللىنىشىدىن ئىبارەت جۇڭگو ئارزۇسىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن كۈچ قوشۇش توغرىسىدا تەربىيە بېرىمەن.

(بېشى 1 ـ بەتتە)

ھەرقانچە گەپ قىلسىمۇ تۇرنىسانى ئىشىكتىن چىقارمىغاندى، يەنە ئاياللار تاپقان پۇلنى خەجلەشكە بولمايدۇ، دېگەندى. ئىقتىسادتا قىيىنىلىپ قالغاندا، ئىككىيلەن پۇل سەۋەبلىك ئۇرۇشۇپ قالاتتى، ئەمما ئېرى جاھىللىق بىلەن گېپىدە چىڭ تۇرىۋالاتتى. «ھازىر ئۇ ئۆزگەردى، مېنى ناھايىتى قوللايدۇ. كۆپ ۋاقىتلاردا مەن خوتەن شەھىرىگە بېرىپ كۆكتاتنى توپ ئەكىلىمەن، ئاشخانىلارغىمۇ چۆپنى مەن يەتكۈزۈپ بېرىمەن» دېدى تۇرنىسا.

«مەن ئىلگىرى قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەرگە قاتنىشىپ، دىنىي ئەسەبىيلىك ئىدىيەسىنىڭ زەھەرلىشىگە ئۇچرىغان. بۇلتۇر 3 ـ ئايدا، كەنت كادىرلىرىنىڭ تەشۋىقاتىنى ئاڭلاپ، ئۆزۈمنىڭ نۇرغۇن قارىشىنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى بايقىدىم، مەن ناھايىتى گاڭگىراپ قالدىم، ئائىلەمدىكىلەرنىڭ نەسىھىتى بىلەن، تەربىيەلەش مەركىزىگە كېلىپ ئۆگىنىشكە قاتناشتىم.» نۇرمەمەت مۇنداق دېدى: قېتىرقىنىپ ئۆگىنىش ئارقىلىق دۆلەت ئورتاق تىل ـ يېزىقى سەۋىيەم ئۆسۈپلا قالماي، يەنە كەسپىي ماھارەت ئۆگەندىم، ئەڭ مۇھىمى، قانۇن ئۆگىنىش ئارقىلىق ھەق ـ ناھەقنى پەرقلەندۈرۈش ئىقتىدارىغا ئىگە بولدۇم.

كىچىك كۆكتات دۇكىنى قايتا ئېچىلغاندىن كېيىن، كەنت كادىرلىرى كەنت ئاھالىلىرىگە يىغىن ئاچقاندا دائىم ياردەملىشىپ تەشۋىق قىلدى، بۇنىڭ بىلەن بىلىدىغانلار بارغانسېرى كۆپىيىپ، دۇكاننىڭ سودىسىمۇ بارغانسېرى جانلاندى. نۇرمەمەت مۇنداق دېدى: ھازىر كەنت ئاھالىلىرى ئىشلەپ پۇل تېپىش بىلەن ئالدىراش بولۇپ كەتتى، پىلتە سېتىۋېلىپ لەڭمەن ئەتسە قولاي ھەم ۋاقىتنى تېجىگىلى بولىدۇ، شۇڭا كۆپچىلىكنىڭ ھەممىسى دۇكىنىمغا كېلىدۇ. يېقىندا يەنە ئىككى ئاشخانا چوڭ خېرىدارىم بولۇپ قالدى، كۈندە 50 كىلوگرام چۆپ سېتىۋالىدۇ.

تۇرنىسا بىر تەرەپتىن چۆپ چىقىرىش ماشىنىسىدا مەشغۇلات قىلغاچ، بىر تەرەپتىن مۇخبىر بىلەن پاراڭلاشتى، ئۇنىڭ دېيىشىچە، نۇرمەمەت ھازىر ھەممە ئىشنى قانۇن بويىچە قىلىدىكەن، ئاشخانىلار بىلەن سېتىش توختامى ئىمزالاپتۇ. كۈلۈمسىرەپ تۇرغان تۇرنىسا تازىلىق دوپپىسى كىيگەن، يەڭلىك، پەرتۇق تاقىغان بولۇپ، ھالقىسى ۋە زەنجىرىمۇ ناھايىتى مودا ئىدى. «بۇلارنىڭ ھەممىسىنى نۇرمەمەت ئېلىپ بەردى، ئۇ يەنە ماڭا قاش قەلەمى، كىرپىك لاكى ۋە لەۋ سۇرۇخ ئېلىپ بەردى» دېدى ئۇ.

دىنىي ئەسەبىيلىك ئىدىيەسىنىڭ تەسىرىگە ئۇچراپ، نۇرمەمەت ئىلگىرى ھەم خوتۇنىنى ئۆيدىن چىقارمىغان، ھەم خوتۇنىنىڭ گىرىم قىلىشىغىمۇ يول قويمىغانىدى. ئۆزىمۇ ئىلگىرىلەشنى خالىمىغان، يەنە بالىلىرىنىمۇ مەكتەپتىن توختىتىۋېلىش ئويىدا بولغانىدى. «ھازىر ئۇ تىرىشچان، ئوچۇق ـ يورۇق بولۇپ كەتتى، ھەر كۈنى ماڭا ياردەملىشىپ ئۆي ئىشلىرىنى قىلىشىپ بېرىدۇ، بالىلارغا دائىم ياخشى ئۆگىنىش توغرىسىدا تەربىيە بېرىدۇ.» تۇرنىسا مۇنداق دېدى: ھەر كۈنى دۇكاندا ئەتىگەندىن كەچكىچە ئالدىراش يۈرۈش ئەمەلىيەتتە ناھايىتى جاپالىق، ئەمما كۆڭلىمىز ئۈمىدكە تولدى، قانچە ئالدىراش بولساقمۇ خۇشال ئۆتۈۋاتىمىز.

■كىچىك پارنىك مىننەتدارلىق ھېسسىياتىنى يېتىلدۈردى

نۇرمەمەتنىڭ ھويلىسى ناھايىتى چوڭ بولۇپ، بىر پارچە تېرىقچىلىق يېرى ئېچىۋالدى. ئۇ بىر ـ بىرلەپ تونۇشتۇرۇپ مۇنداق دېدى: «بۇ مەن تىككەن چىلان دەرىخى، ئۆرۈك دەرىخى، ئالۇچا دەرىخى، يەنە ئەنجۈر دەرىخىمۇ بار؛ كۆكتاتنىڭ تۈرىمۇ ناھايىتى كۆپ، لازا، شوخلا، سەي كاۋىسى ۋە چېكىسەي بار، يەپ بولالمىغانلىرىمىزنى سەي دۇكىنىدا ساتىمىز».

ھويلىدا يەنە بىر كىچىك پارنىك بولۇپ، جۇسەي تېرىلغانىدى. نۇرمەمەت مۇنداق دېدى: «تۇنجى قېتىم تېرىشىم بولغاچقا، تەجرىبەم كەمچىل. بىراق بىرنەچچە قېتىم ئۆرۈدۇق، ئۆزىمىز تېرىغان جۇسەيدە جىياۋزى تۈگسەك يېيىشلىك بولىدىكەن».

پارنىكنىڭ كېلىش مەنبەسى تىلغا ئېلىنغاندا، بۇ يىل 32 ياشقا كىرگەن نۇرمەمەتنىڭ كۆز چاناقلىرى قىزىرىپ كەتتى. ئۇ كىچىك ۋاقتىدا چوڭلارغا ياردەملىشىپ زىرائەت تېرىغان، چوڭ بولغاندىن كېيىن تەرەپ ـ تەرەپتە پارچە ـ پۇرات ئىشلارنى ئىزدەپ قىلىپ، بارا ـ بارا يەردىن يىراقلىشىپ كەتكەنىدى. تەربىيەلەش مەركىزىدە يېزا ئىگىلىك تېخنىكىسىنى ئۆگەندى، ئۇ ھويلىسىغا پارنىك ياساپ سىناپ بېقىشنى ئويلىدى. ئۇنىڭ بۇ ئويى خېرۇڭ يېڭى كەنتى پارتىيە ياچېيكىسىنىڭ شۇجىسى ياڭ چۈەنجۇڭنىڭ قوللىشىغا ئېرىشتى.

«ئۇ تەربىيەلەنگەندىن كېيىن دائىم مېنى ئىزدەپ سىرداشتى، ئۇنىڭ بۇ ئويىنى ئاڭلاپ، بۇ ياخشى ئىش، قوللاش كېرەك دەپ ئويلىدىم.» ياڭ چۈەنجۇڭ مۇنداق دېدى: نۇرمەمەتنىڭ ئارزۇسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشىغا ياردەم بېرىش ئۈچۈن، كەنت كادىرلىرى مەخسۇس شۇ جايدىكى پارنىك ياساش، قۇراشتۇرۇش كارخانىسىنى ئىزدىدى، كارخانا مەسئۇلى ئاڭلاپلا ناھايىتى قوللىدى، شۇنداقلا نۇرمەمەتكە ماتېرىيال ئىئانە قىلدى.

شۇنىڭ بىلەن، نۇرمەمەت ھېچقانچە كۆپ پۇل خەجلىمەيلا ھويلىسىغا كىچىك پارنىك ياسىۋالدى.

كەنت كادىرلىرى پارتىيە ۋە ھۆكۈمەتنىڭ ئىللىقلىقىنى ئېلىپ كەلدى، بۇ، نۇرمەمەتنى ئىنتايىن تەسىرلەندۈردى. ئەسەبىي ئۇنسۇرلارنىڭ قۇترىتىشى بىلەن، نۇرمەمەت ئىلگىرى دۆلەت كادىرلىرىغا دۈشمەنلىك نەزەرى بىلەن قاراپ، ئۇلار بىلەن پاراڭلىشىشنى رەت قىلىپ، قول ئېلىشىپ كۆرۈشۈشنىمۇ ئۆزىنى چەتكە ئالغانىدى. «ئۆتمۈشىمنى ئەسلىسەم، مەن بەك خىجىل بولىمەن» دېدى نۇرمەمەت سەمىمىيلىك بىلەن.

«بىز بىر ئائىلە كىشىلىرى بۇ يېڭى كەنتكە كۆچۈپ كەلدۇق، تۇرالغۇدا سىياسەت خاراكتېرلىك تولۇقلىمىدىن بەھرىمەن بولدۇق، يەنە تۆت مو ياڭاقلىق ۋە ئىككى پارنىك تەقسىملەندى، ئىككى بالام يەسلىگە كىردى، پۈتۈن ئائىلىدىكىلەرنىڭ داۋالىنىش كاپالىتى بار بولدى... ھەق ـ ناھەقنى ئېنىق ئايرىش ماڭا مىننەتدارلىقنى ھەقىقىي ھېس قىلدۇردى» دېدى ئۇ.

■ھەمكارلىق كوپېراتىپى يېڭى پۇرسەت بىلەن تەمىنلىدى

نۇرمەمەتنىڭ كىچىك پارنىك ياسىشىدا ئاددىي ئارزۇسى بار ـــ تەربىيەلەش مەركىزىدە ئۆگەنگەن تېخنىكىسىنى ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈپ، تەجرىبە توپلاپ، بۇنىڭدىن كېيىن ئىجارىگە بېرىۋەتكەن ئىككى كۆكتات پارنىكىنى قايتۇرۇۋېلىپ ئۆزى باشقۇرماقچى. «ئەگەر ئۆزۈم تېرىپ، مۇۋاپىق پەرۋىش قىلسام، ھەربىر پارنىكتىن يىلىغا 10 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق كىرىم قىلالايمەن» دېدى ئۇ.

نۇرمەمەتنىڭ تەرەققىيات يولى بارغانسېرى كېڭەيمەكتە. «بۇ يىل 3 ـ ئايدا، بىز ئۇنىڭ خوتۇنى تىجارەت قىلىۋاتقان كۆكتات دۇكىنىنىڭ ئىزىغا چۈشكەنلىكىنى، ئۇنىڭ كىچىك پارنىكىنىمۇ كۆكەرگەنلىكىنى كۆردۇق، ئۇنىڭ تېخىمۇ ياخشى تەرەققىيات بوشلۇقى بارلىقىنى ھېس قىلىپ، ئۇنىڭ بىلەن ھەمكارلىق كوپېراتىپىغا بېرىپ ئىشقا ئورۇنلىشىش ئىشىنى مەسلىھەتلەشتۇق» دېدى ياڭ چۈەنجۇڭ.

نۇرمەمەت نۇرغۇن كەنت ئاھالىسىنىڭ يېقىن ئەتراپتىكى خوتەن لوپياۋشياڭ مېۋە ـ كۆكتات دېھقانلار كەسپىي ھەمكارلىق كوپېراتىپىدا ئىشلەۋاتقانلىقىنى ئۇقتى، بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭمۇ ئىشلىگۈسى كەلدى. نۇرمەمەتنىڭ سىناپ باقماقچى بولغانلىقىنى كۆرۈپ، ياڭ چۈەنجۇڭ ناھايىتى خۇشال بولۇپ، نەق مەيداندىلا ھەمكارلىق كوپېراتىپىنىڭ مەسئۇلى بىلەن ئالاقىلەشتى.

بۇ ھەمكارلىق كوپېراتىپى يېڭىئاۋات يېزىسىدىكى دېھقانلارنىڭ 286 پارنىكىنى بىرىكتۈرۈپ كۆكتات تېرىيدىغان بولۇپ، ئاساسلىق تۈرى شوخلا ئىدى. خېرۇڭ يېڭى كەنتى ئەتراپىدىلا مەركەزلىك تۇتاش كەتكەن 168 پارنىك بار، يەرلىكتىكى 60 نەچچە دېھقاننى قوبۇل قىلغان بولۇپ، ئادەم ئىشلىتىشكە جىددىي ئېھتىياجلىق ئىدى. تېزلا پۈتۈشۈپ، 3 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈنى نۇرمەمەت تىزىمغا ئالدۇرۇپ ئىشقا چۈشتى.

جەنۇبىي شىنجاڭدا قۇم ـ بوران كۆپلۈك بولغاچقا، بىر قېتىملىق بوراندىن كېيىن نۇرغۇن پارنىكنىڭ يوپۇقى بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىدى، نۇرمەمەت ئىككى ئىشچىنى باشلاپ بىللە رېمونت قىلدى. «ئايلىق مۇقىم مائاشىم 3000 يۈەن، بەزىدە مەنمۇ كۆكتات سېتىش يولى ئىزدەيمەن، سېتىپ چىقارساق يەنە پىرسەنت ئايرىپ بېرىدۇ. مەن بۇ خىزمەتنى ناھايىتى ياخشى كۆرىمەن.» نۇرمەمەتنىڭ ئېيتىشىچە، ئۇ يەنە كەپشەرلەشنى بىلىدىكەن، ئىشىك ـ دېرىزىلەر بۇزۇلۇپ قالسىمۇ رېمونت قىلالايدىكەن.

ئىشچى ئىشلەتكۈچى تەرەپ نۇرمەمەتكە ناھايىتى يۇقىرى باھا بەردى. «ئۇنىڭ خىزمەت ئاكتىپلىقى ناھايىتى يۇقىرى، ئەزەلدىن كېچىكىپ قالمايدۇ، بالدۇر قايتمايدۇ. بىز تېخنىكا بويىچە تەربىيەلەشنى قانات يايدۇرغاندا، خىزمەتلەرنى ئورۇنلاشتۇرغاندا، ئۇ يەنە ياردەملىشىپ تەرجىمە قىلىپ بېرىدۇ. ئۇنىڭ تۈرتكىسىدە، كۆكتات يېغىش ئىش ئۈنۈمىمۇ ئۆستى» دېدى ھەمكارلىق كوپېراتىپىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش دىرېكتورى سۇڭ زۇڭكې.

سۇڭ زۇڭكې مۇخبىرغا مۇنداق دېدى: ھەمكارلىق كوپېراتىپى كۆلىمىنىڭ ئۈزلۈكسىز كېڭىيىشىگە ئەگىشىپ، پارنىك سانى 1500دىن كۆپرەككە يەتكۈزۈلىدۇ، ئىختىساسلىقلارغا بولغان ئېھتىياج تېخىمۇ زورىيىدۇ. نۇرمەمەتنىڭ ماھارىتىنى تىرىشىپ چېنىقتۇرۇپ، كەلگۈسىدە باشقۇرۇش ئىش ئورنىغا چىقىشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

نۇرمەمەت چوڭقۇر تەسىرلىك قىلىپ مۇنداق دېدى: «دىنىي ئەسەبىيلىك ئىدىيەسىنىڭ تەسىرىدىن قۇتۇلغاندىلا، بەخت يولى بارغانسېرى كېڭىيىدىكەن».